

PLAÇA MAJOR

ANY XVIII. Núm 52 revista de cultura i festa. federació colles de castelló. primavera/estiu 2013

★ nit de sant joan 23 de juny
platja del Gurugú de Castelló

En record de Joan B. Campos

Editorial

Plaça Major està avui de dol. Ens ha deixat Joan Baptista Campos Cruaïnes, director i ànima d'aquest òrgan de premsa de la Federació de Colles, durant uns anys absolutament decisius per a la consolidació i afermació de la publicació. Al dolor per la pèrdua de l'amic, el company i l'home de lletres cal sumar la sensació de consternació impotent, perquè aquesta és una d'aquelles pèrdues que, per dir-ho ras i curt, no ens podem permetre.

A les pàgines interiors de l'edició que teniu a les mans, plomes amigues i ben coneixedores de la trajectòria vital de Joan Baptista Campos fan anàlisi i informació de la seua obra literària, abastant les seues facetes de poeta, narrador, viatger incansable i agut observador de les gents i els paisatges que tingué ocasió de conèixer i tractar.

Jo remarcaria sobretot la seua faceta humana, la passió, la sensibilitat, el calor i la imaginació que infonia a les seues activitats, la capacitat d'iniciativa, el grau de compromís, la predisposició sempre positiva i la seua fecunda voluntat de tirar endavant tot allò que es proposava. Pensem, per posar només un exemple, en la seua implicació i efectivitat en la recuperació de les Fogueres de Sant Joan, una tradició gairebé perduda que justament aquests dies tindrem ocasió de celebrar i gaudir novament en la forma multitudinària i festiva, ja habitual els darrers anys, gràcies a la feina d'ell i dels que hi van col·laborar per assolir la seua recuperació. És gent com aquesta la que resulta primordial per al nostre país i no podem prescindir-ne de cap ni un.

Tot i no haver-hi tingut tracte personal, el fet d'haver seguit amb interès *Plaça Major* des dels seus primers números em van fer conèixer el treball de Joan Baptista Campos al front de la publicació des del seu núm. 0, amb l'evolució i maduració que van convertir aquell inicial butlletí fester en un nou i imprescindible aparador cultural castellanenc.

És per això que vaig veure com un repte enorme la proposta que em va fer Joanjo Trilles per tal que jo m'encarregués de cobrir la vacant de Campos quan ell va deixar la direcció de la publicació, després del núm. 33. Calia garantir-ne la continuïtat, tot i que el llistó estava massa alt i, sincerament, he fet el que he pogut.

Ara, quan la seua marxa és definitiva i el seu nou viatge és sense retorn, ens haurem d'esforçar tots encara més per seguir de la forma més digna possible el camí que ell, amb el seu exemple i la seua memòria, ens ha deixat ben marcat.

Albert Sánchez-Pantoja

PLAÇA MAJOR

ANY XVIII. Núm 52 revista de cultura i festa. federació colles de castelló. primavera/estiu 2013

Revista quadrimestral
Primavera/estiu 2013
Any XVIII, número 52
Castelló de la Plana (Plana Alta)
Tiratge de 450 exemplars
President Vicent de Juan Martínez
Director Albert Sánchez-Pantoja i Domínguez
Consell de redacció
Albert Sánchez-Pantoja
Raül Pascual Cherta
Ricardo Pérez i Verdes
Vicent Jaume Almela Eixau
Vicent Pitarch i Almela
Jaume Garcia Llorens
Joan Josep Trilles i Font
Manel Alonso i Català
María Carmen Aldás
Pasqual Mas i Usó
Assessor lingüístic Josep Vidal Reboll
Fotos Arxius de Joanjo Trilles
Portada Carolina Marzá
Idea de portada Xipell
Edita
Federació Colles de Castelló
Imprimeix
Gràfiques Color Impres, S.L.U. - Pol. Ind. Fadrell, nau 75 - 12005 Castelló
Dip. Legal CS-80-96
ISSN 1695-5471
Presentació d'originals
Palau de la Festa, carrer del Riu Sella, núm. 1 - 12005 Castelló
<http://www.fedecas@federaciodecolles.com>
Nota
Plaça Major no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors en els treballs publicats, ni s'hi identifica necessàriament.

SUMARI

2. **Editorial.** *Albert Sánchez-Pantoja*
3. **Els viatges en la literatura de Joan Baptista Campos.** *Jaume Garcia*
6. **A Joan Bta. Campos. Fins sempre company.** *Vicent Jaume Almela*
7. **Joan Baptista Campos, el poeta del viatge.** *Manel Alonso*
8. **Talaia de l'Orient.** *Pasqual Mas*
12. **Poema a Joan Campos.** *Vicent Jaume Almela/M. Carmen Aldás*
13. **Carolina Marzá, autora de la nostra portada.** *Joan Josep Trilles*
14. **Jocs Tradicionals: MELGA.** *Ricardo Pérez*
16. **Premi Vicent Ventura.** *Vicent Pitarch*
18. **Cloenda Escola Municipal de Dolçaina i Tabal.**
19. **El sequier.** *Joan Josep Trilles*
20. **Xafardecolles.**
22. **Tertúlies sobre pirotècnia.** *Raül Pascual*
23. **Magdalena 2013.**
24. **Nit de Sant Joan 2013.**

Amb el suport de la

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT

JOAN B. CAMPOS

ELS VIATGES EN LA LITERATURA DE JOAN BAPTISTA CAMPOS

Per Jaume Garcia

Els primers viatges que el nen Joan Baptista Campos va fer, en el trànsit difús que va de la infantesa a l'adolescència, van seguir l'itinerari marcat per les novel·les de Jules Verne. Rere la saviesa geogràfica d'aquell homenic que gairebé no es va moure mai del seu estudi, Campos va fer de capità solcant tots els mars tropicals, va arribar a illes verges i misterioses, va baixar al centre de la terra pel cràter d'un volcà escandinau i va tindre la sort de perdre's gloriosament en pàgines acaramullades d'exotisme. Ja un poc més granat, en el temps fatxenda dels dèsset o diuuit anys, tampoc no va tindre cap vergonya d'abocar-se als primers àlbums que li van caure a les mans de les aventures de l'insòlit Tintín, i no només per l'enjòlit de les històries que hi trobava. Sobretot tenia valor que vora l'esprimatxat repòrter belga, fent costat al carreter capità Haddock, el petaner Milú i tota la trepa, podia continuar viatjant pel món, de nord a sud i de llevant a ponent, sense moure's del Grau.

Sospite que aquests precedents li van fer entendre la filosofia nòmada de Bruce Chatwin, que sempre és una referència de prestigi quan es parla de viatges, en el sentit de "viatjar literàriament". O bé, dit d'una altra manera, saber que els bons viatges comencen en els prestatges d'una llibreria i que a la base de les inquietuds nòmades i de qualsevol actitud viatgera de qualitat nia el ressò de velles lectures, el retorn a llibres que ens han fet somniar o potser el deler de comprovar si els paisatges de la literatura existeixen en realitat o no¹.

Jo vaig vindre a Praga seguint el rastre de Jaroslav Seifert (Praga 1901-1986). Quan hi vaig arribar, l'única cosa que havia llegit del poeta txec era el vers que encapçala aquest escrit. Però, afortunadament, havia sortit de casca amb un exemplar de *Tota la bellesa del món* i amb els ulls d'un nadó, expectants i ben oberts per copsar-ho tot. (2009:9)

L'home sempre ha viatjat, tot i que, al llarg de la història, ho ha fet de diferents maneres, per raons diverses i amb distintes intencions. Ara bé, això no afecta l'impossible sedentarisme de l'*homo erectus* i el reflex d'aquest fet en les seues expansions creatives. La literatura s'ha aferrat a aquesta pulsio. Entre la quantitat de sentències il·lustrades que es poden espigolar en qualsevol diccionari de citacions, tot presentant-les com a destil·lació de la vasta cultura de l'articulista, pense sovint en la de Raymond Queneau qui deia que la literatura occidental només ha produït dos menes de novel·les: les que deriven de *La Ilíada* i les que són conseqüència de *l'Odissea*. Per a gran part de la crítica, es tracta de dos llibres de viatges, matise. Per als antics,

¹ Els fragments transcrits estan extrets de les següents obres: *El món en dotze postals* (2009), Proa, Barcelona; *Istanbul* (2001), Set i Mig, Benicull; "D'un ceviche peruà a les portes del desert", publicat a la *Revista del Col·legi de Metges de Castelló*, núm. 110, 2003.

JOAN B. CAMPOS

el concepte de viatge es barrejava sovint amb les traces d'un ritual, amb un camí de perfecció i una font de coneixements. Tot i que estem ja al tercer mil·lenni, aquests elements, encara es mantenen quan distingim entre *turista* i *viatger*,

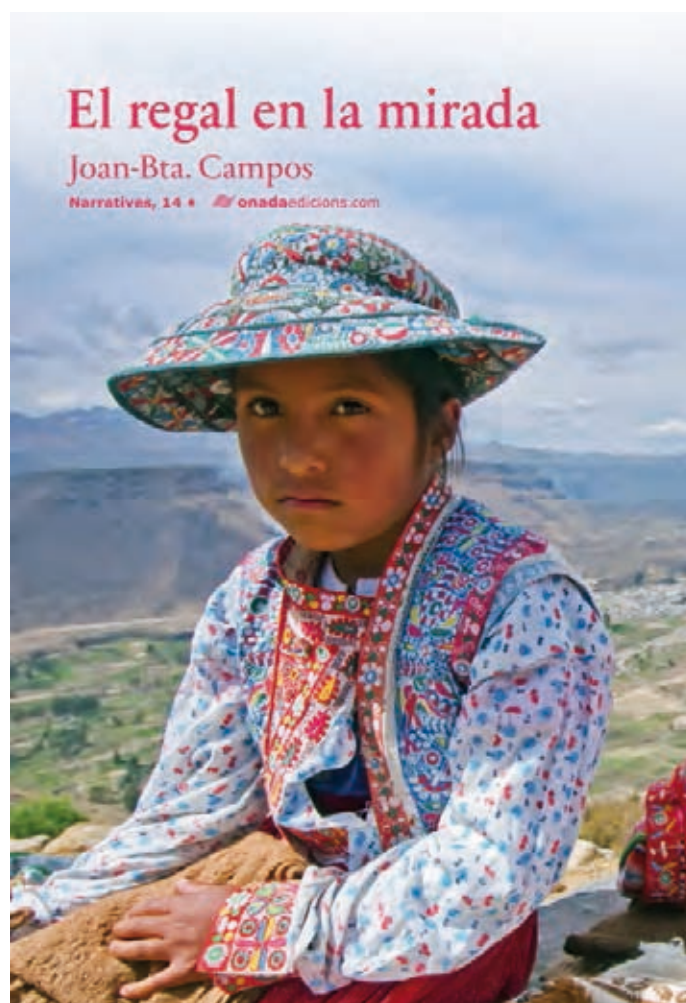
entre qui fa la cursa esbojarrada i contra rellotge dels operadors de les empreses de turisme i qui tria, en canvi, l'actitud més assossegada del nòmada; el viatger que va a la recerca d'un cert ritual de coneixement i l'entén com el repte del solitari que va més aviat lleuger d'equipatge, amb bitllet d'anada, una certa inseguretat de tornada, poca planificació i l'ull viu a tot allò que li passa al voltant. L'home disposat a deixar-se endur, a ser sorprès per l'entorn, per la nova gent, per l'exotisme de nous costums, per la meravella d'allò que no li és familiar.

Al meu parer, el primer que ha de fer el viatger que arriba a Benarés és treure's la màscara que duu adossada al rostre. El nouvingut s'haurà d'oblidar de la cuirassa protectora que fa servir d'habitud per racionalitzar tot allò que no li agrada o que no arriba a capir. I també farà bé si se n'oblida, d'aqueix costum tan occidental de rebutjar allò que no entén. D'entrada, haurà de fer l'esforç de saber que ací, a Benarés, no hi ha res a entendre. I, no es tracta, ara, de fer una lectura més o menys apassionada del país, no. La ciutat actua sobre les pupil·les del visitant amb la força d'un miratge. I és que res no és el que sembla: tampoc la pobresa, la misèria, la brutícia o la fam són res, ací. Res és a Benarés, perquè tot fa com el riu d'Heràclit, que va i ve, tan canviant i immanent alhora, o com la gentada, que envaeix les places i els carrers sense cap raó aparent, amb els rictus hieràtics i una serenor punyent. (2009: 53-54)

Com una càmera cinematogràfica, des d'un punt de vista narratiu, l'autor pot mirar els seus personatges de genolls (en contrapicat); cara a cara (plans de conjunt, americans o primers plans); o a vista d'ocell (en picat). Aquests parèntesis cinematogràfics són imprescindibles en el nostre segle XXI, especialment si parlem de literatura de viatges, perquè ja fa dècades que són els documentals i els programes televisius de turisme els que ens ensenyen a mirar les altres realitats. I en Campos, la intenció en la seua literatura i en els seus viatges és practicar la mirada.

[parlant de la República Dominicana] "Jo havia vingut sobretot a mirar, perquè per a mi, l'objectiu primer del viatge

consisteix a practicar la mirada. Jo sóc dels qui pense que viatjar permet rescatar l'esguard novell, ingenu, que cerca d'aprendre a través d'allò que veu. Jo almenys surto de casa amb el desig de mirar, de festejar sempre amb ulls amatents allò que el camí em regala, però, això sí, sense canviar-ne res. Això fóra només una bella sentència: passejar pels pobles i viure'ls com si foren nostres" (2009: 30)

En les postals, apunts i comentaris que ens fa sobre els seus viatges, l'òptica aèria o en picat la trobem, possiblement deutora dels llibres de viatges de Josep Pla, esparsa al llarg de l'obra. Òbviament, després del viatge en cotxe, o a peu no pot evitar la imposició d'un punt de vista a poca alçada del terra. Aquesta mirada cara a cara sembla radicar-se en el plantejament general d'un escriptor que fa que sovint el seu narrador desaparega, per a opinar puntualment o per a recuperar de volta en quan un record personal. El JO sembla absent: és més una atmosfera que una veu narrativa. El viatger Campos ix a buscar i la realitat s'hi reflecteix en

 JOAN B. CAMPOS

l'espill de la seua mirada; i ja sabem que sense búsqueda, sense conflicte, la literatura esdevé descripció.

Des d'aquella talaia mòbil observava la ciutat com si estiguera veient una pel·lícula. Passàvem fregant entre la gernació de vianants i les voravies reblertes de vida. A banda i banda dels carrers, hi havia tot de parades de queviures, de fruita i d'espècies, amb els tendals multicolors, on la gent s'arremolinava a comprar, a mirar el gènere encuriosits o, simplement, a veure passar les hores. Però, sens dubte, les veritables protagonistes eren les vaques i la pols; perquè hi havia núvols de pols i excrements de vaca pertot. Sí, passejàvem en *rickshaw* entre dues llums pels carrers assetjats de soroll i fum de Varanasi, la ciutat riu, la ciutat més sagrada de l'hinduisme, la residència de Xiva, el refugi dels pelegrins i dels moribunds, una ciutat de cendres. (2009: 56)

Tot i les mencions freqüents a personatges històrics, escriptors, gastronomia, venedors, etc., el que predomina en la literatura de viatges de Campos són els paisatges, les ciutats, les ruïnes i les gents. Ras i curt: el patrimoni humà. Per aquesta banda, l'exercici escriptural de Campos s'aproxima molt al del descobriment de memòries catalogades com a ruïnes², restes d'un passat, ja siga personal o col·lectiu, sense determinar, amb un significat enfosquit per un temps que les ha posades fora de circulació.

Des de la torre de Gàlata contemple la ciutat.
 Prenc una mirada panoràmica dels
 jardins del Serrall:
 davant meu, els vells plàtans, els alts xiprers,
 l'esvelta cúpula d'Ayasofya.
 El cim. I què més?
 Trac la vista, enrere Sultà Ahmet.
 I després què?
 Començar de nou a pair la bellesa
 Sobre els turons. ("Des de la torre de Gàlata", 2001: 22)

L'estratègia memorística de Joan Baptista Campos no només és d'indagació narrativa o poètica. Les nombroses fotografies que poblen els seus articles de viatges parlarien d'una recuperació del passat que no és lingüística en exclusiva, ni tan sols principalment. La varietat d'objectes fotografiats i afegits a la narració guarden, de vegades, una relació directa amb el que conta; unes altres l'il·lustren com

si d'un recolzament visual es tractara; mentre que unes altres vegades la raó de la seua inclusió no es fa explícita. Queda, en aquest últim cas, a l'arbitri del lector la reconstrucció del seu possible sentit en l'esquema narratiu. El material gràfic dels seus textos inclou una enorme varietat d'objectes: records turístics o fotografies preses per ell o per la seua companya, de vegades d'ell mateix, de vegades de persones que ha anat trobant en els seus viatges, llocs particulars, senyals de trànsit, botelles de cervesa, aixetes, arbres, artesanía o diversos tipus de peixos o barques. Tots ells permeten al narrador acumular l'experiència i els records viscuts, sempre elusius, en la materialitat dels objectes fotografiats.

Per a compensar l'absència del present, Campos construeix una memòria sensorial, per anomenar-la d'alguna manera, fixant el record en les impressions deixades en els sentits, ja siga en el visual, l'olfactiu, l'auditiu, tàctil i, fins i tot, el gustatiu, el suport memorístic del qual vindria de la mà de la fotografia.

Era la primera vegada que menjava ceviche i em va semblar deliciós. És un plat saborós, rotund. Un plat que sap a mar. Ja en tenia, de raó, el meu pare! -q.a.c.s. Tot plegant em vénen a la memòria les seues paraules: "La gent no sap el que es perd, en desconèixer la corba. Té alguna espina, però si te'l saps menjar, n'és un dels peixos més gustosos que conec..." (2003: 33-35)

Els artefactes fotografiats en els textos de Campos són prou més que una ajuda visual en una narrativa que evoca el que ja ha passat; no són una ajuda suplementària a un aparell lingüístic titubejant a l'hora de capturar i tornar-nos un quadre fidedigne de l'ahir. Al contrari, funciona al mateix nivell que la narració, configurant conjuntament un règim visual alternatiu, com diria Paul Virilio: una manera de mirar on la realitat no desapareix ni envelleix, on es manté en tots els seus matisos en un moment donat.

² Segueix a Marc Augé, *El tiempo en ruinas*, Gedisa, Barcelona (2003: 110)

JOAN B. CAMPOS

A JOAN BAPTISTA CAMPOS. FINS SEMPRE, COMPANYY

*Per Vicent Jaume Almela i Eixau
President d'El Pont Cooperativa de Lletres*

Ens ha deixat massa jove... Una expressió que darrerament sembla donar-se amb inesperada freqüència en el món cultural castellanenc. Un dels millors literats que ha donat la nostra terra, Joan Batista Campos Cruañes, amic, company, poeta, narrador, tertulià, viatger, pacient i reflexiu observador de la vida, qualitats confluents en un dels més actius, entusiastes i encoratjadors membres de l'associació d'escriptors El Pont Cooperativa de Lletres.

Joan era un valent que inclús amb molt minvades condicions físiques, va voler participar l'any passat en actes dedicats a poetes i escriptors, tan admirats per ell com el mateix Miquel Peris o tan estimats com els amics Marzà i Garcia Grau.

La seua passió literària, sense anar més lluny en el temps, va quedar reflectida ahir de vesprada, en una visita que li férem, junt al també escriptor Joan Andrés Sorribes. En un moment de la conversa, Joan, ens va preguntar, si hi havia algun tema pendent amb l'associació, paraules que indicaven la seua predisposició a participar en un proper acte cultural.

Cal destacar la seua bonhomia i gran sensibilitat, que tants hem compartit i que transcendia a l'escoltant, al poc d'iniciar amb ell qualsevol conversació. Tant si es tractava de temàtica literària o mundana, les seues paraules sempre anaven acompanyades de reflexions personals molt encertades i respectuoses sobre la vida i el seu transcórrer. Mostrava una gran vàlua intel·lectual, d'actitud acollidora, i no per això les seues opinions, moltes vegades reflectides en els seus poemes, deixaven de ser reivindicatives davant de la injustícia, l'abús o la prepotència davant els més dèbils. Com a bon grauer militant, un dels temes preferits en les poesies i narracions que ens ha deixat, és el diàleg permanent amb la mar i el paisatge del seu benvolgut -i

viscut- Grau de Castelló; tant, que en el blog on podem accedir a gran part dels seus pensaments poètics o narratius porta el mediterrani nom de "La garfa dels dies". I no podem oblidar els llibres de viatges, on mitjançant la seua lectura ens trasllada a recórrer llunyans països, amb "una altra mirada" que no està en les rutes turístiques i que Joan sabia descobrir i transmetre. També va saber cantar la bellesa del paisatge i de la natura, tamisada pel seu món interior; però destacaria una de les característiques de Joan, inclús en els seus escrits de denúncia social, i és que sempre deixa oberta una porta a l'esperança, com en aquest fragment del seu poema dedicat als resistents del 15-M, de gran bellesa tant en el missatge com també en la forma: "*Però, aquest gest d'amor no serà en va, companys. / Ni més curt el camí de l'esperança / que es fa llarg en la nit llarga. / El temps se'ns cau de les mans. / No sembreu de dubtes el profit del vostre esforç. / Colliu la flor que niua / trista entre les pedres tristes. / Qui sap si demà en florirà una altra?*"

Estimat amic Joan, en nom de totes les companyes i companys d'El Pont, una abraçada i fins sempre, perquè les paraules que ens deixes, junt amb el teu record queden impreses en els nostres cors, que mai no t'oblidaran. Mariner de versos, bon viatge i bona mar.

JOAN B. CAMPOS

JOAN BAPTISTA CAMPOS, EL POETA DEL VIATGE¹

Per Manel Alonso i Català
@Manelalonsocat

El dimarts 12 de març, en obrir l'ordinador i consultar el correu electrònic, em trobe un missatge del poeta de la Vall d'Uixó Josep-Lluís Abad, en el qual m'informa de la mort del lletraferit del Grau de Castelló, Joan Baptista Campos i Cruaïnes, que tenia cinquanta-un anys.

Campos, que durant anys fou metge del SAMU, a la fi una llarga malaltia li ha guanyat la cursa, ell que tantes i tantes vegades va vèncer la mort com a facultatiu d'urgències.

Joan-Baptista Campos era un home afable, sincer, voluntariós i bon conversador. Un apassionat de la literatura i, en especial, de la poesia, una passió aquesta que compartia amb el viatge. Ell és el poeta valencià del viatge, títols com ara *Istanbul* o *Quadern de l'Índia* així ho corroboren.

La seua és una poesia de l'experiència, de la vivència íntima, personal, molt marcada per la mirada, una mirada que s'impressionava amb la bellesa sublim d'un paisatge que ens oferix en un moment determinat la natura o per la creativitat de l'ésser humà, però que també es delix en les petites escenes carregades d'humanitat i en els personatges més intrascendents.

Els seus versos cerquen la bellesa a través d'una imaginària senzilla, de vegades diàfana, que reclama del lector l'atenció tot suggerint-li emocions, i el seu llenguatge és ric, cuidat, i fluix pels versos amb naturalitat. Amb la seua prosa, ja siga en forma de relat breu, *Contes d'estiu* o *El món en dotze postals*, com en forma de dietari, *El regal de la mirada*, també ens parla dels seus viatges.

Per a Campos el viatge és descobriment no sols d'una geografia física o humana, sinó també de la literatura oral i escrita, i no era gens estrany que fera parada en alguna llibreria on es trobava de viatger per a buscar les millors obres de la literatura dels llocs visitats. El viatge era per a ell, també, una experiència d'aprenentatge i d'enriquiment vital.

De tornada a la seua casa de Benicàssim, solia escriure amb les notes que havia pres en el viatge un nou llibre i el lector trobava, quan eixia publicat, que la gran personalitat de l'autor, marcada per la bonhomia, apareixia vernissada amb una nova capa que l'engrandia una mica més com a ésser humà i com a creador.

Els dos darrers anys, malgrat el dolor i el cansament que li produïa la malaltia, Joan-Baptista Campos no ha deixat de

participar en actes públics i va ser un dels creadors d'*El Pont*, *cooperativa de lletres*, un espai de trobada, de cooperació i de difusió de l'activitat literària en llengua catalana a les comarques del nord del País Valencià, tampoc no va deixar d'escriure i de mantindre en funcionament el blog *La garfa dels dies*, on compartia els seus darrers poemes, els records dels seus darrers viatges. Així mateix, atenia els amics a través del correu electrònic. La família l'emparava, li donava calor, la poesia li donava vida.

Ara, aquest bon amic i millor poeta inicia el seu darrer viatge a la recerca de la veritat absoluta, alguns ens quedarem amb ganes de llegir en forma de versos les impressions, les emocions, els sentiments que de segur que recollirà en el seu quadern.

He pensat molt en ell i en els seus darrers poemes inèdits, aquells que eren la crònica dels seus dies de malalt, en els quals s'emocionava i ens emocionava amb un besllum de sol que entrava per la finestra, amb la visita d'un pit-roig. Són versos plens d'esperança, però també de por per deixar un buit massa gran i dolorós en els seus familiars i amics més pròxims. Una por immensa que li feia més mal que la mateixa malaltia.

¹ <http://diarigran.cat/2013/03/joan-baptista-campos-el-poeta-del-viatge/>

JOAN B. CAMPOS

TALAIA DE L'ORIENT¹

Per Pasqual Mas i Usó

(www.escriptors.com/autors/masusop)

Almassora, Sant Valentí de 2003

Des que conec Joan-Baptista Campos ens ha unit, a més de l'amistat, els viatges i la poesia. És fàcil de preveure que hem compartit lectures i ens em sentit atrets pels mateixos països i cultures alhora de viatjar: Turquia, l'Índia, la Xina..., darrerament Egipte... Això sí, per més que Campos asseure al llibre que ara tens a les mans que “la terra és molt petita”, mai no hem coincidit en terres tan llunyanes, sinó en un viatge en cotxe des d'Almassora a Pedreguer per motiu d'un recital, a principis de l'any cap-i-cua, en el qual havíem d'alternar veus i paraules.

És difícil renunciar a no incloure en els escrits les experiències personals; més encara si pertanyen a viatges en els quals una porta se'ns ha obert per oferir-nos els tresors d'una altra casa: una altra cultura. Avui que es viatja no per veure les coses sinó per comprovar que realment el que hem vist al cinema o a la televisió és el que hi ha i no és fruit d'un trucatge o d'un decorat, trobar-se amb els poemes de Campos demostra que d'ulls n'hi ha de dues classes: els que es deixen penetrar i els que penetren. Els d'aquest poeta castellonenc són dels que s'escolen per les esberles i beuen de la medul·la de les imatges.

Només cal seguir els passos dels seus poemaris -llevat dels primers poemaris i de *La sang*, vinculat a la seua professió d'immediatesa mèdica- per veure el camí com un venerable que es distancia cada vegada més de l'origen, o de la causa que diria un aristotèlic i ací no erraria: Istanbul (ciutat meitat europea meitat asiàtica), L'Índia (gairebé un subcontinent asiàtic) i la Xina (la gran massa geogràfica i demogràfica de l'Orient). Tres viatges, tres poemaris: *Istanbul* (2001), *Quadern de l'Índia* (2001) i *Pavelló d'Orient* (2003). Sembla una estratègia destinada a bastir una *Trilogia de l'Orient* que comença per fer camí tot distanciant-se d'Europa, cada vegada quatre o cinc hores d'avió més lluny. Hi ha, per tant, un procés físic (el camí cada vegada més lluny) i també intel·lectual (l'assimilació d'una certa visió pre-platònica del món avui víctima del mercantilisme o corrompuda per endevinaires i caricatures de Bruce Lee) fins comprendre que a la fi -tancant el cercle- tan sols resta el poeta a casa rellegint el que ha escrit durant el camí, conscient que “el viatge és una casa que el

temps ensorra, tard o d'hora”; això sí, mentre l'individu ha crescut. No faltarà, tampoc, qui veja una mena de recuperació de l'antiga Ruta de la Seda, aquella que des de Roma o Atenes s'enfilava cap a l'Àsia Central i finalment feia cap a Xi'an, allà a on Campos ensopega amb un “Exèrcit de tenebres”.

Sense experiència artística no existeix reflexió, de la mateixa manera que sense reflexió la literatura es redueix a una mera descripció. En realitat, seguisc Luigi Pareyson i la seua *Estètica. Teoria della formativitat* per tal de justificar com l'apropament de Joan-Baptista Campos a través de la poesia respon a una voluntat estètica de comprensió del món que defuig el barthià grau zero de l'escriptura -en la qual sembla instal·lada una legió d'escriptors submisos i neutres- lluny del servilisme i de les modes.

Istanbul obre la trilogia amb un reguitzell de constants com són la companyia física d'una dona, la companyia intel·lectual d'un parell de llibres (ací de E. E. Cummings i de J. L. Borges), una estructura que compagina el vers

¹ Pròleg per a *Pavelló d'Orient* (Barcelona, Edicions 62, 2003, pàgs. 5-12).

 JOAN B. CAMPOS

i la prosa en diverses seccions i la consciència d'un procés d'escriptura (anotacions de camí) que es completa amb la reescriptura definitiva (d'ací que els poemaris porten dues dates: la del viatge i una posterior ja a casa, a la seua particular Ítaca). D'altra banda, si res individualitza *Istanbul* és, passant per alt l'obvietat d'una ciutat que s'obre a l'Orient, com s'inicia un camí que consisteix a mirar i a ser mirat.

Per això la ciutat esdevé "arquitectura d'ulls", uns ulls, assegura Campos, "que passaven amunt i avall del carrer" i que es relativitzen amb la presència de les mirades dels turcs: mentre que hom mira, també és mirat, i per això afirma que "Jo mirava les mesquites (...) Ells miraven els turmells de Lola", companya de viatge. I entre les dues mirades encara caldria interposar-ne una altra, la dels turistes, amb una densitat abominable i fastigosa.

Quadern de l'Índia és un poemari dividit en dues parts, la primera escrita amb prosa poètica, pren nota de què és el que el sorprèn, des de les "Primeres olors" fins tot el que l'envolta en un país en el qual "tot es troba a mig fer, a mig camí d'arribar a ser o deixar de ser", però que deixa empremta, com les flors de safrà que, afirma, "em van tacar els dits, la pell, i també l'ànima". I en la segona part, "Vacances", a través de poemes i cànctics continua amb l'observació estranyada d'allò que li surt al pas descobrint-li la realitat de l'Índia. Finalment, acaba amb un "Postfaci" que amaga la voluntat de certificar la realitat de la veritat literària que ha creat amb els versos. Després de tot, com assegura per tancar el *Quadern de l'Índia*, "el viatge viu al quadern".

Els llibres de Campos lluiten contra un sector de la societat de lectors esdevinguts espectadors que "contemplen" més que no pas "miren" amb voluntat crítica. Aquesta munió d'ulls passius i esclaus del sistema serà incapaç d'aplegar allà a on penetra la mirada enllepolida de curiositat d'aquest poeta que ha cercat en l'Orient la medicina del Fènix; les cendres que hauran de retornar a l'home la seua capacitat d'encisar-se i, per tant, de conèixer. Si hi ha cap poema que representa millor aquesta poètica que des de la mirada ens porta al pensament és "Terrasses d'arròs", en el qual la simple contemplació de les plantacions en bancals d'arròs porten el subjecte poètic a reflexionar com tota agricultura suposa la voluntat de l'home de dominar l'espai. El que interessa, a més de ressaltar el missatge, és veure com d'una observació bucòlica ha fet cap a una reflexió profunda: eixe és el bon camí.

Els poemes, en mans de Campos, escenifiquen una ficció del que la memòria i l'evocació li retornen de la realitat. És a dir que amb la seua escriptura reconstrueix si no la veritat, al

menys, el perfil de la realitat.

Però aquesta mirada correspon a un procés, a un camí, que defuig el tribalisme per tal d'alimentar-se de les vivències d'altres societats; això sí, sense renunciar al llenguatge propi. Va ser Popper, en *La societat oberta i els seus enemics*, qui primer va parlar-ne, d'aquesta necessitat d'obrir-se, la qual, des dels grecs, ha marcat l'evolució del pensament occidental.

Corre el perill l'orientalisme d'avui de caure en l'Arcàdia mediàtica de ioguis, perfums i terrisses tan falsos com els quiromàntics i la Xina de El Corte Inglés. És el mateix perill que presenta la llibertat entesa com la possibilitat d'elegir entre Coca-cola o Pepsi. Contra aquesta perversitat del consumisme s'aixeca també la mirada de Joan-Baptista Campos i en cada poema renaix l'empremta de la desolació.

El poemari *Pavelló d'Orient* està estructurat en tres parts: "In itinere", seguiment del viatge per diverses ciutats xineses (Beijing, Shanghai, Xi'an, Hangzhou, Suzhou); "Groc de llunes", evocació del món poètic de Li Po; i "Postals de l'Orient de la Xina" que en prosa poètica ens retorna a la confrontació entre observació i la reflexió.

"In itinere" deixa ben clar com el camí del subjecte poètic pot romandre silent i contemplatiu quan cal, com a "Tian'Xia" mentre observa els practicants de Tai-chi-, però també compromès, com a "Tian'Anmen" quan declara que un mormoleig marcial regna arreu de la gran plaça: els corbs de la pàtria fan guàrdia amunt i avall amb les ales mullades des sang.

Sembla que hi ha un recorregut de fruïció que es mostra clarament en poemes com "Al'ànc de Beijing", o de contagi de l'univers màgic que es deixa veure a "D'una dialèctica...", o d'evocacions de caire hermenèutic com "A sis mil peus d'altitud", els quals condueixen a saber entendre l'alteritat i a "poder tocar l'altra cara de la lluna". En tot moment el poeta ens fa observar la necessitat d'entendre l'altre per entendre's u mateix. Vet ací la gran troballa de Campos.

Els poemes d'aquesta primera part s'estructuren a partir de contraposicions, diàlegs, pràctiques narratives i, fins i tot,

 JOAN B. CAMPOS

cal·ligrames. En “Al basar de Xi’an...”, davant “l’olor rànica a pixum humà” oposa “el vol nupcial d’uns teuladins”; o a “Guilin”, a partir del motiu del bambú ja s’interpreta la Pau, ja el Caos. Respecte al diàleg, se’n serveix a “D’una dialèctica...” per mostrar-nos-el acotat entre un jo poètic i un “ell” autòcton al qual la quotidianitat amb el que l’envolta li ha anul·lat la capacitat d’al·lucinar-se amb la màgia de les coses i dels esdeveniments. És

el “jo” occidental el que va més enllà dels límits de la raó i sorprèn el que hauria de ser font de sorpreses. En pegar-li la volta al poema hom pot comprendre com també al nostre voltant rau la sorpresa i només cal saber-la buscar. Només cal fixar-se amb les finestres de l’enteniment de bat a bat. “És impossible arribar a l’Orient / i veure la Xina”, de la mateixa manera que Francisco de Quevedo -basant-se en els versos llatins del polonès Nicola Sep Szarynski (Qui Roma in media quaeris, novus advena, Romam / Et Roma in media Romam non invenis...1608)- afirma quaranta anys després:

Buscas en Roma a Roma, ¡oh, peregrino!,
y en Roma misma a Roma no la hallas:

També en aquesta primera part l’estructura narrativa es fa palesa a “Wu Feng Shu” que constitueix un mini-relat amb cita d’autoritat inclosa en referència al poeta Li Po i al seu poema “Els cinc turons”; i l’estructura en forma de cal·ligrama en “Cal·ligramapoema”.

Tanmateix, per entendre millor els poemes cal preguntar-se el perquè del títol d’aquesta part: “In itinere”. Només cal tornar al sentit de tot plegat per a bona part de la filosofia xinesa. Si bé no pot oblidar-se la petja de Confuci cercant l’harmonia per tal que cadascú complisca el seu lloc en la societat, cal cercar en el taoisme el sentit. Tao significa “via”, “camí” i busca que l’home visca en total harmonia amb la natura.

La prova que el viatge li ha estat de profit a Joan-Baptista Campos i l’ha “contaminat” rau a la segona part del poemari, titulada “Groc de llunes” a on es torna sintètic a partir d’observacions potser insignificants per molts, però que ací destil·len el licor del llenguatge a la manera de l’esmentat Li Po, al qual versiona en el poema “La llum de la lluna”. Realment es tracta, com assegura Campos d’una versió -concretament de “Nostàlgia en una nit silenciosa”- i no pas d’una traducció que es correspondria més aviat al següent text que cerca la literalitat:

Brillants llums inunden el meu llit.
Serà la rosada sobre el terra?
Contemple la lluna en aixecar el cap

i, en baixar-lo, enyore el meu llunya poble.

Li Po, poeta que va captivar Ezra Pound, va ser testimoni del col·lapse de la dinastia Tang, igual que Tu-Fu i, un poc abans, Wang Wei, de la mateixa manera que Campos s’enfronta al final d’una època i d’ací que afirma a “Tablamakan” com “escolta el silenci cru i desolat de l’home orfe, desvalgut i pobre d’aquest principi de mil·leni”.

Si Li Po és el cantor dels plaers de la vida, Tu-Fu ho és dels problemes humans i de les injustícies, mentre que Wang Wei, del qual Campos pren també una cita per introduir el poemari, és el paradigma de l’intel·lectual refinat. Per què serà que els grans poetes floreixen en èpoques de decadència? Tot just ha estat el pintor i poeta Wang Wei qui ha estat considerat precursor de la pintura paisatgística no com a ornamentació sinó com evocació, la qual cosa també es troba palesa en *Pavelló d’Orient*. Wang Wei, creador de la tècnica pictòrica monocromàtica en tinta, assegurava que “quan hom pinta un paisatge és més important l’instint que el pinzell”, d’ací que també Campos trascendisca el marc descriptiu i allò de què parla adquireix una virtualitat emblemàtica de significats valuosos.

Li Po, anomenat “l’ermità dels lotus verds” era un gran bevedor de vi de llorer i de taoisme a parts iguals que va morir ofegat en intentar agafar la lluna reflectida al fons del llac; fóra una bella estampa narcisista sinó haguera estat borratxo. En realitat, el que Arthur Waley afirma en *The Poetry and Career of Li Po* és que Li Po dominava les dues escoles poètiques de l’època, la dedicada a l’exaltació de la natura com la que descrivia la guerra i la vida en zones de frontera per moriu de les ambicions de l’emperador i els sacrificis del poble; i foren els escrits crítics amb el poder els que van procurar-li el rebuig de la cort. Li Po, afirma Octavio Paz a *Excursiones / Incuriones*, “danza, borracho, con su sombra y con la luna” i és així com apareix reviscuda la mirada del més gran poeta xinès en els poemes de Joan-Baptista Campos.

A “Postals de l’Orient de la Xina”, la tercera part del poemari es recupera el punt de vista de la primera tot i que exercint la prosa poètica en aquesta ocasió, observant tot el que l’envolta però sense oblidar en el últim moment del poema de reblar-lo amb una sentència que mesura l’estat de les coses. Vet ací que, entre d’altres assumptes es troba l’humor negre i la ironia, com a “Mausoleu”; la reflexió que tanca amb sentència desesperançada l’observació panoràmica d’un llac, d’un desert, d’una escena de pesca; o el contrapunt entre la descripció erotitzada d’una hostessa que finalment informa com el tren que té al seu càrrec forma part de l’Estat.

JOAN B. CAMPOS

Aquest darrer exemple sembla la negació al plaer que moltes vegades ha censurat la revolució cultural realitzada per Mao Zedong, una confrontació entre amor i estat que també es troba present en els narradors xinesos actuals, com en el cas del relat d'Ani Sijie *Balzac i la jove costurera xina* i, sobretot, en la novel·la d'Ha Jin *L'espera*.

D'altra banda, cal destacar l'al·lusió al poeta romàntic Wiliam Wordsworth, curiosament qui en la poètica publicada en el prefaci a la segona edició de les seues *Balades*, en 1800, afirmava que la poesia tenia el seu origen en "l'emoció recollida en la tranquil·litat" i, a més, va guanyar-se més d'una enemistat per defensar que en les paraules senzilles en boca del poble és a on calia trobar la poesia. Wordsworth cercava l'harmonia en la natura participant d'aquesta poètica orientalista que naix de l'observació per concloure amb una

reflexió que, segons el cas, serà una ironia, una sentència, un contrapunt a l'exemple escollit, etc. I també Joan-Baptista Campos ha continuat amb aquesta manera d'escriure en la qual la natura i la societat, serenament observades, condueixen el subjecte poètic cap a un missatge destil·lat com el licor de la literatura que, igual que el poeta que l'ha forjat, ha viatjat des d'Istanbul a Beijing cada vegada més cap a l'est de l'Orient.

Pavelló d'Orient no només forma part d'una trilogia temàtica, sinó també, com he intentat explicar, d'una pràctica poètica que, de camí cap a llevant -com un Faetó sense tragèdia- ha esdevingut oriental. Es tanca així el camí iniciat a *Istanbul*: un camí de mirades assedegades de conèixer l'altre tot cercant esdevenir una *Talaia de l'orient* que aplega a la conclusió que en l'altre hi som nosaltres.

JOAN B. CAMPOS

MARINER DE PARAULES

*A l'escriptor, poeta i amic,
Joan B. Campos Cruaães.*

Te'n vas, mariner de paraules,
a descobrir, lleu d'equipatge,
el viatge inacabable.

El vaixell de llum t'espera
al port que la mar esguarde
per solcar la immensa planura
cercant el far de bonances.

Navega per atansar la pau
que apassionat cantares
mentre el Mediterrani bressola
poemes en cadència d'onades,
que en arribar a la riba
del Grau que tant estimares
es deslliguen en escuma
de rimes en recordar-te.

Les cridaneres gavines
aturen el vol per escoltar-te
i amb l'altra mirada
albirar novells horitzons
sense bategar les ales.

La sirena de les Columbretes
s'aproparà per guiar-te
fins la lluna pelegrina
que la Plana aguaita.

Amic, company de tertúlies
on els mots sempre renaixen,
creuarem la mar amb tu,
al recer de la teua mestria,
germà, mariner de paraules!

CAROLINA MARZÁ, AUTORA DE LA NOSTRA PORTADA

Per Joanjo Trilles i Font

Carolina Marzá Clement, bona amiga i millor dissenyadora, va rebre l'encàrrec de fer el cartell de la Nit de Sant Joan 2013, atés que per circumstàncies alienes a la Federació Colles de Castelló no es convocava el concurs.

Com a guanyadora l'any 2009 del concurs de cartells amb *La festa del foc*, tenia ben clar quin ha estat el model de cartell que volíem i podreu comprovar que ha estat una molt bona elecció. Aquest ens ha servit com a portada de la present revista.

Però qui és Carolina? Jo diria que la companya de Jorge i mare del meu bon amigueta Leo, però tal vegada no servisca aquest perfil, no sembla artístic. Cal dir que té una excel·lent formació en Disseny Gràfic i Artístic, a més d'un grapat d'especialitats: gravat, serigrafia, linòleum, dibuix,

pintura, fotografia... No de bades sempre ens presenta uns dissenys magnífics i està treballant amb el Negociat de Cultura de l'Ajuntament de Castelló.

La seua vida professional l'ha feta treballar en moltes empreses i en molts projectes on sempre s'ha notat la seua mà, el seu estil, el seu bon fer... Però vull destacar la seua manera de treballar i la paciència que té amb molts de nosaltres que ens pensem que som els més creatius del món, sempre mostrant un somriure afable. Potser que la vida l'ha feta madurar més aviat del que calia i ha après que cal somriure per damunt de tot.

Però no em toca parlar més, dins d'un temps, ja que encara és jove, algú més sabut que jo parlarà de la seua obra. Jo sols vull agrair-li el seu treball i la seua amistat, i com no, eixe fill seu, Leo que quan em veu em fa córrer i somriure com sa mare i qui sap si ben aviat serà un bon tabaletter.

JOCS TRADICIONALS

MELGA: UN REPTA MUSEÍSTIC EN LA COSTA DA MORTE L'AJUNTAMENT DE PONTECESO (A CORUÑA) I LA FUNDACIÓ RICARDO PÉREZ I VERDES ES FUSIONEN PER A CREAR EL MUSEU ETNOLÚDIC DE GALÍCIA

Per Dr. D. Ricardo Pérez i Verdes
President/Director

El papel primordial de un MUSEO es la educación de las gentes dirigiendo su pensamiento y su curiosidad a través de los objetos expuesto” (Herrera, 1971)

El Museu Etnolúdic de Galícia (MELGA) serà, en pròximes dates, un somni complit, un somni en el qual hem posat molta il·lusió i esforç i amb el qual volem retornar a Galícia i al món part de la seua memòria lúdica, a més de proveir-les d'un nou recurs cultural i turístic que esperem que enriqueisca a tots aquells que decidisquen visitar-lo. El Museu estarà localitzat en la bella Ponteceso (A Coruña), centre neuràlgic de la *Costa da Morte* i bressol de l'insigne poeta gallec Eduardo Pondal, autor de l'himne de Galícia. Un dels promotors indiscutibles que aquest projecte vaja a ser una realitat ha estat sens dubte el *Concello* (Ajuntament), i molt especialment el seu regidor José Luis Fons, que des del primer moment va apostar perquè aquest estiguera situat en la seua demarcació territorial, més concretament en el *Centro Cultural de la Villa*, on actualment es troba la Biblioteca Municipal i que, en el futur, albergarà també el centre de documentació i recerca del MELGA.

Logotip del Museu Etnolúdic de Galícia (MELGA) amb la Reina María Mulet

L'edifici destinat a acollir el MELGA és una estructura cúbica dotada de grans finestres, que inunden de llum les diferents sales, i contribueixen a construir un innovador i avantguardista espai. Consta de dues àmplies plantes, en la part baixa

se situa l'entrada al recinte, amb un porxo de columnes, un hall i les dues sales d'exposició, cadascuna d'elles de 400 m². En la sala 1, s'exposaran la totalitat dels jocs i esports tradicionals de Galícia, una galeria de campions gallecs de diferents especialitats, així com jocs i esports de les comunitats autònomes espanyoles i, sempre que ho permeta l'espai, es comptarà amb algun expositor dels jocs més representatius d'altres països. Aquesta sala, que serà multifuncional, acollirà simultàniament exposicions, tallers, conferències, concerts musicals, etc. sent el tema central els jocs i esports tradicionals.

En la sala 2, s'exposaran cronològicament els jocs i esports desenvolupats per l'home des de la prehistòria fins a l'actualitat, atenent a la seua evolució històrica i a la seua presència en les diferents civilitzacions antigues, fent especial referència als jocs i esports actuals, així com els Jocs Olímpics antics i moderns i, com en la sala anterior, completarà l'exposició una galeria de campions gallecs mundials, olímpics o paralímpics. Fins avui el nombre de peces catalogades rondan la xifra de 4.000, provinents en la seua major part dels fons de la Fundació Ricardo Pérez i Verdes. En aquesta planta és on actualment se situen la biblioteca, despatxos, sala d'informàtica, sala d'audiovisuals i sala de conferències, i on pròximament estarà el centre de documentació i recerca del MELGA, així

El President-Director, davant de l'edifici, on s'instal·larà el MELGA

JOCS TRADICIONALS

SALA 1, vista general de l'espai que acollirà els jocs i esports tradicionals gallecs, espanyols i resta del món.

Panoràmica de la SALA 2 on s'exposaran cronològicament la història dels jocs i esports en les diferents civilitzacions

com l'Escola de Monitors de Jocs i Esports Tradicionals.

Amb l'objectiu que el Museu siga el més interactiu possible, el projecte inclou un camp de joc annex a l'edifici, el qual comptarà amb una superfície aproximada de 3.500 metres quadrats. D'aquella manera les persones que visiten el museu podran realitzar una pràctica recreativa i agonística (lluita esportiva) dels jocs exposats en el aquest. El recinte també disposarà d'un ampli pàrquing, on podran estacionar-se els autobusos i cotxes particulars. Cal significar que el museu té una vocació educativa, la qual cosa fa suposar que bona part dels seus destinataris procedisquen d'escoles i col·legis, associacions, federacions esportives, universitat i, per descomptat, públic en general, els quals seran dirigits per un quadre qualificat de professors llicenciats.

Durant aquests últims anys el MELGA no ha deixat de costat les activitats promocionals i divulgatives, realitzant

diferents esdeveniments festius i competitius, tal ha estat el cas dels campionats de trompes, tiraxines, milotxes, *billarda* (boli), etc., on es va comptar amb una àmplia participació i implicació de la gent del poble i voltants. També es van realitzar cicles de conferències en les escoles i instituts de la zona, exposicions itinerants, campaments esportius, xarrades amb associacions de persones majors, així com va haver-hi una presència activa en els diferents mitjans de comunicació (premsa escrita, ràdio, televisió...).

A mitjan passat mes d'octubre, rebem la gran notícia que el nou projecte que constitueix el MELGA havia estat premiat per la Comissió Europea, i per la seua representació a Galícia de l'AGADER (Agència Gallega de Desenvolupament Rural), amb una subvenció que permetrà liquidar-ho i poder així complir el somni desitjat per tots.

El MELGA es regirà per principis simples que impliquen assenyades i complexes decisions, doncs al cap i a la fi són una representació més de la vida. El MELGA, el projecte del qual presentem en societat avui, pretén ser un organisme viu i fidel del nostre passat lúdic. El joc i l'esport és Vida.

Esperem molt aviat la vostra visita. Estem segurs que ni MELGA ni nosaltres us defraudarem.

Cartell I FESTIPOPEONS Festival Ponteceso Peóns 2011

Cartell I Campionato Tirabalas Ponteceso 2012

ALBERT SÁNCHEZ-PANTOJA, PREMI VICENT VENTURA 2013¹

Per Vicent Pitarch i Almela

L A RAÓ DEL PREMI

La primavera de l'any 2000, a Lliria i mitjançant l'homenatge càlid que retíem al malaguanyat Josep Lluís Bausset, encetàvem l'experiència dels Premis Vicent Ventura, que enguany arriben, doncs, a la XIVa edició. Ara, amb una satisfacció no dissimulada, ens congratulem d'haver assolit la fita de catorze convocatòries del premi, que inaugurava la personalitat emblemàtica de Bausset i que arredoneixen enguany Rosa Solbes i Albert Sánchez-Pantoja. Felicitats i per molts anys.

La iniciativa havia estat promoguda per un grupet d'amics que manteníem encesa la memòria de l'homenot castellanenc Vicent Ventura i que ens comprometíem a transmetre-la viva, a l'any de la seua desaparició, a través de la convocatòria dels premis instituïts en honor seu, els quals volen homenatjar valencianes i valencians que abracen el missatge civil de Ventura, sense rebre cap reconeixement oficial. Els nostres premis són convocats per la Universitat Jaume I, la Universitat de València, CC.OO., STE-PV, UGT, la Unió de Llauradors i Ramaders del País Valencià i la Unió de Periodistes Valencians. El símbol actual del guardó és una escultura original de l'artista Sebastià Miralles.

Des de la ciutat que va veure nàixer Vicent Ventura, ens plau de recordar que ell no perdia ocasió d'exhibir la pròpia condició de castellanenc. I vindiquem amb contundència la seua personalitat de polític de pedra picada, combatiu, rebel i de conviccions fermes, un bagatge ideològic que no va diggerir el tarannà acomodatiu d'alguns dels seus col·legues, els quals tanmateix acabaren reconeixent que s'havia malmès l'esperança que Ventura esdevingués el líder polític de l'esquerra nacional al País Valencià, durant la transició.

L'ACTIVISTA DISCRET

El perfil d'Albert Sánchez-Pantoja i Domínguez el podem esbossar mitjançant els trets següents. És un home discret i ciutadà profundament compromès amb la seua societat; sempre atent a escoltar i comprendre les opinions dels altres, defuig per sistema qualsevol forma de mostrar-se en públic; de profundes conviccions democràtiques, s'ha lliurat amb una dedicació generosa a lluitar, de manera insubornable, per la dignitat nacional del país. Bé que me'l descrivia un amic

seu de sempre, el professor Manuel Rosas Artola, amb aquest diagnòstic precís: «L'Albert sempre ha estat discretament un d'eixos valencians subterrànics, a l'estil de Bausset, que no han permès que tombaren el cadafal».

Les circumstàncies laborals de la família, que era manxega, van propiciar que nasqués a Barcelona, en un context especialment dramàtic, el 23 de gener de 1939. Ben aviat, les exigències de la faena del pare van empènyer la família de l'Albert a experimentar les inclemències de l'emigrant a través de diversos indrets de la península, fins que va instal·lar-se, allà pel 1958, a Castelló de la Plana, la ciutat que el nostre personatge faria definitivament seua. En efecte, ací ha crescut i ha estimat, ha desplegat una fecunda activitat social i ha vist créixer la seua descendència.

A la Universitat de València va estudiar el peritatge industrial, i amb aquest bagatge acadèmic la seua vida professional -que s'ha caracteritzat per la responsabilitat en el treball i la solidaritat amb els companys de fàbrica- va desplegar-la sobretot en la factoria de ceràmica Zirconio, de Vila-real.

Tan bon punt va sentir-se assentat a la capital de la Plana, va iniciar una dinàmica d'activisme polític i d'agitació cultural que mai ja no podrà amollar del tot. En efecte, s'incorpora al profund moviment que bullia aleshores arreu del País Valencià, tot fundant, el 1964, amb el seu amic Frederic Rivas i el suport de mossèn Joaquim Amorós, el Grup Castellonenc d'Estudis (Catalans, en la intimitat). El mateix any, sempre formant el tàndem inseparable amb el Frederic, funda «amb molta moral i molta il·lusió» la revista mensual *Al Vent*, el portaveu del Grup Castellonenc

¹ Paraules de Vicent Pitarch la nit dels premis sobre la figura d'Albert Sánchez-Pantoja.

PREMI

d'Estudis Catalans, que es ciclostilava als baixos del palau episcopal, presidit llavors per l'inoblidable monsenyor Josep Pont i Gol. Durant una dura trajectòria que exigia saltar esculls constants posats per l'autoritat governativa franquista, *Al Vent* aconseguí de consolidar-se, fins a assolir un tiratge de 3.000 exemplars, que s'estengueren arreu de la geografia de la catalanitat. Foren memorables alguns números monogràfics com ara els dedicats al Mercat Comú (amb un article, per cert, de Vicent Ventura) i al concili Vaticà II. Sens dubte, una tal dinàmica acabaria sent la causa que *Al Vent* caigués vençut sota la dalla franquista l'any 1969, precisament el del naixement del programa radiofònic *Nosaltres els valencians* (1969-1980), al servei del qual va posar-se tot d'una l'Albert, que hi va excel·lir com a un dels col·laboradors més rigorosos i constants, sense defallença. Uns anys més tard, redactaria per a la posteritat, amb documentació abundant i rigor en l'anàlisi, la crònica d'aquelles formidables aventures castellanenques dels anys seixanta i setanta del segle XX, mitjançant el llibre *El combat per la premsa. Al Vent i Nosaltres els valencians*, l'obra que publicà (2009) la Universitat Jaume I, en una edició sumptuosa i amb la presentació a càrrec de Joaquim M. Puyal, i en la qual vaig tenir la fortuna de col·laborar.

Mentrestant, l'activisme cultural de l'Albert es manifestava amb una força incontenible. A banda del cursat de valencià, que dirigia des del Grup Castellonenc d'Estudis Catalans, l'any 1968 va propiciar que a Castelló de la Plana florira una «petita primavera fabriana», en dedicar al centenari del «geni ordenador del català contemporani» el cicle de conferències més consistent de tot l'Any Fabra tingut al País Valencià. Del munt d'actes que van engrossir aquell «Homenatge a Pompeu Fabra» convé remarcar les conferències que hi van dictar Joan B. Ballester i Canals, Francesc de B. Moll i Manuel Sanchis Guarner. Naturalment, l'Albert compartia aquesta mena d'agitació cultural amb la participació a l'Aplec del Puig de 1968, que fou avortat per la intervenció de la guàrdia civil. I ara que rememorem l'Any Fabra i que som al Castelló de les Normes, serà oportú de tenir present que enguany commemorarem el centenari de les Normes Ortogràfiques, de l'Institut d'Estudis Catalans –la

matriu de les castellanenques–, un dels punts de partida de la modernització de la catalanitat.

L'Albert forma part de la generació de ciutadans que creia indefugible -i s'hi manté ferm- el seu compromís polític, fins al punt que aquesta condició l'ha dut a no afiliar en la militància, en el seu cas, de nacionalista impertorbable. I de la mateixa manera que als anys seixanta fou un element clau en els intents de relançar la Unió Democràtica del País Valencià, així que foren convocades les primeres eleccions democràtiques municipals milità en la plataforma assembleària Esquerra Independent de Castelló (EIC), en la llista de la qual va figurar com a candidat. Notem que EIC esdevindria aviat un constituent bàsic de l'original Esquerra Unida del País Valencià, la qual, pel seu compte, seria determinant en la formació de la Unitat del Poble Valencià, el corrent polític valencianista que abocaria al BLOC -dins el qual continua actiu l'incombustible Albert- i, en definitiva, a Compromís pel País Valencià. Vet ací, en els seus traços elementals, la trajectòria política que ha guiat la conducta d'Albert Sánchez-Pantoja fins avui mateix. I sempre, amb lleialtat estricta, amb conviccions plenes, i alhora arrecerat en la discreció màxima i el treball sense ostentacions. Des d'aquesta mateixa discreció, i sense afiliar en el compromís amb la dignificació de la llengua catalana, ara mateix dirigeix la publicació *Plaça Major. Revista de cultura i festa*, de Castelló de la Plana.

PER CONCLoure

Certament, en un època marcada per nivells insuportables de corrupció i per una crisi d'escàndol de valors humans -unes xacres que empenyen la societat a la desorientació política i el desànim moral-, necessitem l'exemple i el coratge de persones com Albert Sánchez-Pantoja, ciutadà demòcrata i veí honorat, treballador honest i defensor implacable dels seus drets, dialogant i solidari, militant discret i alhora indefugible a favor de les causes nobles de l'habitabilitat del país i de la dignitat de la vida i la cultura de les persones que l'habitarem. Aquest va ser, per cert, el testament –de doctrina i sobretot d'exemplaritat cívica– que ens va llegir Vicent Ventura i que ara i ací vindiquem i ens comprometrem a mantenir viu. És en aquesta línia que retem el nostre modest però entranyable homenatge a Rosa Solbes i a Albert Sánchez-Pantoja, premis Vicent Ventura 2013. Felicitats, per molts anys!

INFORMACIÓ DOLÇAINA I TABAL

CLOENDA CURS 2012/2013. ESCOLA MUNICIPAL DE DOLÇAINA I TABAL DE CASTELLÓ

El divendres 31 de maig l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal de Castelló (EMDiT) celebrà el Concert de Cloenda del curs 2012/2013 a les 20:00 h a la plaça Major amb la participació de 12 agrupacions i escoles de dolçaina i tabal de la nostra ciutat.

Els grups participants, a partir de les 19:30 h feren diferents cercaviles des de les places de les Aules, de l'Olivera, del Real i de Borrull omplint amb el so de la dolçaina i el tabal els carrers de Castelló.

L'acte va estar presidit per les reines de les festes, Cristina Pastor i Laura Turch, bressolades per la gent de la festa i regidors municipals.

Les agrupacions participants foren:

- Escola Dolçaina i Tabal "El primer Molí"
- Escola Dolçaina i Tabal "La Plana"

- Escola Municipal de Dolçaina i Tabal de Castelló A
- Colla Dolçainers i Tabaleters de Castelló
- Escola Municipal de Dolçaina i Tabal de Castelló B
- Colla dolçainers i tabaleters "El Soroll"
- Colla Dolçainers i Tabaleters "El Fadrí"
- Grup "La Plana" Dolçainers i Tabaleters
- Grup Dolçaina i Tabal "Gaiata 15 Sequiol"
- Colla Dolçainers i Tabaleters "Castàlia"
- Colla Dolçainers i Tabaleters "Xaloc"
- Batukada Brasileira
- Grup de Dolçaina i Tabal "Xarançaina"

Cal dir que en el Curs 2012/2013 han estat matriculats 55 alumnes, 38 dolçaines i 17 tabals. Durant aquests 18 anys de funcionament de l'EMDiT han passat més de 500 músics que han nodrit les diferents agrupacions de Castelló.

OFICIS PERDUTS

OFICIS PERDUTS: EL SEQUIER I

Per Joan Josep Trilles i Font

De sempre, el llaurador ha estat preocupat per tal que als seus conreus mai faltara aigua, no podia estar a expenses de l'oratge, des d'aleshores sempre ha sabut utilitzar els rius per tal que mai falte l'aigua i ha estat possible gràcies a les sèquies.

L'oficial més característic del dret valencià és el sequier, el seu càrrec estava regulat ja en els Furs de València¹ de 1261 en preceptes, dels quals alguns poden procedir el Costum de València, de 1240.

La funció del sequier era estar atent a les tandes², a l'aigua de les sèquies confiades a seu càrrec, perquè ningú prenguera aigua d'elles indegudament, ni desviara el seu curs d'una sèquia a una altra, o d'un

camp a un altre, ni trencara el llit de sèquies ni braçals, o que d'altra manera fera mal al seu veí. La penalitat imposada als infractors en aquest furs, curiosament és el clàssic *bannium regium* carolingi de 60 sous, el qual podia executar el sequier, embargant béns de l'infractor, bé per si mateix o bé sol·licitant l'auxili judicial de la cort del justícia del lloc. Eren també obligacions del càrrec, netejar brosses de les sèquies anualment i fer netejar el braçals als propietaris interessats en ells.

El nomenament del sequier es feia pels jurats de cada municipi, normalment de manera contractual, imponent a aquest oficial les obligacions pròpies del seu càrrec i autoritzant-lo a percebre dels regants un dret, anomenat sequiatge, taxat en una quantitat anual per unitat de superfície que s'havia de regar.

L'estudi, segons Inmaculada Román³ de les primeres ordenances del càrrec de "sequier" a Vila-real, datades

en 1307, permet conèixer aspectes inèdits o erròniament interpretats sobre les responsabilitats del càrrec tant en la conservació de les sèquies i de l'assut, com en el repartiment de l'aigua i vigilància del reg. Per altra banda, i de manera indirecta, posen de manifest alguns aspectes de la normativa de reg que organitzen les sèquies o comunitats de regants que han sobreviscut fins als nostres dies i el paper del govern municipal en l'administració de l'aigua.

(Continuarà)

¹ Fori Regni Valentiae. Edició sistemàtica de Francisco Juan Pastor. València 1-547-1.547. 2 vols. (Fur IX-XII-1)

² Recorde al pare dels Mas quan a poqueta nit marxava al horts a controlar les tandes de reg.

³ ROMÁN MILLÁN, Inmaculada C.: *El cargo de "Sequier" de Vila-real: Ordenanzas del siglo XIV y XV*. BSCC, en premsa.

XAFARDECOLLES

XAFARDECOLLES. Notícies íntimes del món de les Colles

• **Joan Baptista Campos Cruaïnes.** A proposta del grup de Compromís a l'Ajuntament de Castelló la **Biblioteca del Grau de Castelló** rebrà el nom de Joan Baptista Campos Cruaïnes. Pensem que cal retre un homenatge a Joan i quina manera millor que posar el seu nom a la biblioteca del Grau. No cal que precisament a tu et faça esment de totes les seues qualitats, sobretot humanes. Però si que servirà per tal que el seu nom seguisca en el record i per tal que les generacions futures continuen coneixent l'autor, la persona i l'obra.

Foto: vivecastellon

• **Manolo Temprano.** A finals d'abril ens va deixar el bon amic Manolo que durant tants anys ha estat un bon contacte als lliuraments del premi de narrativa breu "Josep Pascual Tirado" demostrant-nos el seu compromís per la nostra cultura. Descanse en pau.

• **Escola valenciana.**

El disc de la música en valencià volum 7 ja està disponible a la xarxa. El podeu escoltar i descarregar-lo a www.lagira.cat El nou compilatori editat per Escola Valenciana en col·laboració amb totes les universitats públiques valencianes i el COM, recull temes de 22 grups de música en valencià que van editar disc durant 2012. Molts d'ells van actuar també en la Gira d'Escola Valenciana de la passada edició.

• **Lliga de boli.** Després de dos anys organitzant el Campionat Mundial de Boli de la Federació Colles de Castelló, la **Colla Xupla Xarcos** ha començat un nou projecte: organitzar la **I lliga de boli a Castelló**, que ha tingut una gran acollida, amb la participació de 18 equips: Sargantana, Polluts, Doble Malta, Tossal Boli Club, Los Entonaos, Xupla Xarcos, The Trencaculs, Team, Q. M. M., Boli Boys, Estromboli, Quants més millor, Tim Vurrou Voli, Trompatossals, Llamp, Akelarre, C. B. Castelló Amateur, Somos los ke somos y punto i Boli's Lady'S. La lliga va començar el diumenge 14 d'abril al parc dels Jocs Tradicionals (Segon Molí).

www.trofeosmolina.com
informacion@trofeosmolina.com

C/ Carcagente Nº 33
Tel. y Fax. 964 23 14 16
12005 CASTELLON

XAFARDECOLLES

XAFARDECOLLES. Notícies íntimes del món de les Colles

Foto: Mediterráneo

• **Ball perdut.** L'Agrupació d'entitats Ball Perdut, federació de grups de ball tradicional integrada pel Grup Castelló, A. F. El Millars i Grup Ramell, ens va fer gaudir el passat dissabte 18 de maig a la plaça Major de Castelló amb la ballada participativa del **Ball Perdut**.

Foto: elscolorsdelaterra.blogspot.com.es

• **Cant d'estil.** Al Centre Municipal de Cultura vam poder gaudir gràcies a l'Associació de **Cant d'Estil de Castelló** de quatre concerts. Aquesta associació va nèixer al juny del 2011 fruit de la inquietud d'un grup de cantants aficionats sota la direcció del mestre Pep Martí amb l'objectiu de presentar la societat castellanenca aquesta manifestació de la cultura tradicional.

Fotos: Mediterráneo

• **VespAzahar 2013.** En la passada concentració de vespes i lambrettes a les comarques de Castelló del 31 de maig al 2 de juny, van participar-hi més de 400 motoristes vinguts de tot l'Estat. Nosaltres vam trobar moltes cares conegudes. A veure si els coneixeu.

• **Futbol Sala.** Ja tenim les classificacions de les lligues i de la Copa del Futbol Sala de la Federació Colles de Castelló que organitza la Colla **Botifarra**. La Lliga de 1ª Divisió ha estat guanyada per **Xalem**, segon **Xaloc** i tercer **Malfainers**. La Lliga de 2ª Divisió ha estat guanyada per **Bufa la gamba**, segon **Los Porrones** i tercer **Gaiata 18 Cremor**. La Copa ha estat guanyada per **Xaloc** davant **Malfainers** per 5-3.

TERTÚLIES PIROTÈCNIQUES MAGDALENA 2013

Per Raül Pascual Cherta

La Colla A Mitges va viure amb intensitat el cicle d'activitats pirotècniques de la Magdalena 2013 amb la celebració d'una nova edició del seu cicle de conferències i tertúlies pirotècniques, enguany amb la novetat d'introduir una anàlisi pròpia del discórrer del concurs de Mascletaes Ciutat de Castelló.

Les tertúlies es van desenvolupar del dimarts al divendres de Magdalena on van assistir membres del col·lectiu, així com convidats i, en general, aficionats de la pirotècnia que ens van desgranar els detalls dels successius trets, coincidint que va haver-hi una arrencada espectacular, molt més digna que en anteriors edicions del concurs però, sorprenentment, el nivell va decaure en la recta final amb espectacles indignes de la signatura que els realitzava o amb lamentables accidents en l'execució de la mascletà.

Paral·lelament al debat sobre el resultat de cada tret, el cicle de conferències també es va tenyr d'actualitat. Després de tres anys d'absència tornaven als locals de la Colla al carrer Pare Vicent, els codirectors de Xarxa Teatre, Leandre Escamilla i Manuel Vilanova. La compareixença estava prevista per al dia després de la Nit Màgica, però el destí i la pluja va voler que al final Leandre i Nel·lo hagueren de cercar un buit en el dia tan difícil de comprovar l'estat dels elements de la Nit Màgica després de l'ajornament forçat per les inclemències meteorològiques. Açò va donar motiu al fet que el tema de la conversa girara entorn de les formes en les quals es decideix la suspensió d'un espectacle d'aquest tipus i a la capacitat del material pirotècnic per a aguantar la humitat sense que es pugui ressentir la seguretat i la qualitat de l'espectacle.

En principi a Xarxa Teatre *"mai li agrada suspendre un espectacle, però la seguretat i la voluntat de l'organitzador són els elements més determinants per a decidir una qüestió d'aquest tipus. En aquest cas la iniciativa va ser de la Junta de Festes i és veritat que les condicions en el moment de la presa de la decisió no eren les idònies"*, van comentar. Així mateix, abans de realitzar l'espectacle, estaven convençuts que *"el material està en condicions i tot va a transcórrer sense incidències"*, com així va ser. Açò es deu al fet que *"els materials dels artefactes han canviat i ara, sense cartó i amb material plàstic, es pot suportar una gran quantitat de pluja"*.

Xarxa Teatre també va explicar anècdotes de les seues últimes experiències en països de l'estranger on han portat els seus espectacles i en els quals han hagut d'emprar material de producció local, la qual cosa els ha permès conèixer al detall les grans diferències existents entre la indústria pirotècnica en

Lliurament Masclat d'Argent 2013 - A Mitges

diferents estats.

Un altre dels convidats del cicle de conferències va ser Pepe Nebot, de Pirotècnia Peñarrocha, que enguany no va poder assistir a totes les sessions, tal com haguera sigut el seu desig. La particular concepció del terratrèmol de les seues mascletaes va ser, per segona vegada, l'argument del debat. Pirotècnia Peñarrocha munta els terratrèmols a diverses altures i els encén des dels dos extrems de l'estructura simultàniament, produint un efecte sonor de vaivé. Pepe Nebot no va voler pronunciar-se sobre la seua possible qualificació, però va assegurar que estava satisfet del resultat i esperançat a aconseguir un bon lloc.

Així mateix, Nebot va defensar la professionalitat de totes les empreses participants i va assegurar que *"encara que alguna mascletà no haja agradat, us assegure que tots els que han disparat han tingut pèrdues"*, mostra, d'altra banda del *"prestigi i interès que desperten les mascletas de Magdalena"*.

El cicle d'activitats va finalitzar amb la decisió del jurat i el lliurament del Masclat d'Argent, que en aquesta ocasió va ser per a Pirotècnia Peñarrocha. L'empresa vallera ja havia aconseguit en tres ocasions el guardó. Es dona la circumstància que per primera vegada en molts anys el premi Masclat d'Argent i el Premi Ciutat de Castelló no van anar a parar al mateix pirotècnic.

En el moment d'elaborar aquesta ressenya, el món pirotècnic de Castelló plora per la desaparició de Salvador March Chulvi, responsable de la informació pirotècnica en el periòdic Mediterrani. La Colla A Mitges, que és un col·lectiu format per aficionats a la pirotècnia, vol reconèixer el treball realitzat per Salvador March durant dècades i s'uneix al dolor dels seus familiars. Descanse en pau.

FIRA I FESTES DE LA MAGDALENA 2013

Pregó Magdalena

Amunt els trabucs

Romeria de les Canyes

Pregó Infantil

Sopar de colles

Homenatge de Castelló a la dolçaina i el Tabal

IV Mostra Gastronòmica

Ofrena a la Lledonera

XXIV Campionat Mundial Boli

Organitzen:

Patrocinen:

PROGRAMACIÓ

15 de juny Planetari del Grau de Castelló Visita didàctica

18:30 h Visita al Planetari

- Veure les diferents exposicions.
- Sessió guiada per **Jordi Artés**.

19:15 h Animació

- A càrrec de **MUSSENNACITU**.

18 de juny Roda de premsa i presentació

12:30 h Ajuntament de Castelló

- Presentació dels actes de la Nit de Sant Joan.
- Pla logístic de la Policia Local per a la Nit de Sant Joan.

20 de juny Presentació

19:00 h Llibreria Babel

- Presentació número per Sant Joan de la revista Plaça Major.

21 de juny Concert per Sant Joan

Teatre del Raval

- 20:00 i 22:00 h
- Concert a càrrec de metalls i del Grup de Dolçaina i Tabal "Xarànçaina".

23 de juny Nit de Sant Joan a la platja del Gurugú

20:00 h Concurs de coques de Sant Joan

- Presentació davant de l'entaulat de l'orquestra (primera mitja lluna).
- Lliurament dels premis.

21:00 h Sopar de pa i porta

- Per Ferrandís Salvador, des de la rodona del camí de la Plana fins al riu.
- Cada grup o colla porta el seu sopar.
- Entrada a l'aparcament central fins a les 21:00 hores.

22:45 h Fogueres i Dimonis

- Cercavila per l'avinguda Ferrandís Salvador a càrrec de **BOTAFOSCS**, ball de dimonis. Encesa de la foguera.

23:45 h Música en la primera mitja lluna

- A càrrec de **JAIME PALACIOS**.

23:59 h Primer Bany

23:59 h Castell de Focs i més música

Col·labora

AJUNTAMENT
Cultura / Esports

Passió x

CASTELLÓ

